

Till:**Miljödepartementet**

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

SBMIs yttrande avseende ”Artskyddsutredningen”

SOU 2021:51 Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar

SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri är branschorganisationen för producenter och leverantörer av bergmaterial samt branschens underleverantörer. Årligen produceras och levereras ca 100 miljoner ton bergmaterial i Sverige. Föreningen samlar ca 90 % av den svenska bergmaterialindustrin.

Till allt samhällsbyggande behövs bergmaterial som tillverkas i någon av landets ca 1200 bergtäkter eller massåtervinningsplatser. Bergmaterialindustrins verksamheter har en begränsad och tydligt avgränsad inverkan på den lokala naturmiljön. SBMIs medlemmar genomgår årligen ca 100 provningar av täkttillstånd enligt miljöbalken. Artskyddsfrågorna blir allt viktigare för SBMIs medlemmar, då artskyddsfrågor allt oftare är helt avgörande i täktprovningar. Just nu pågår en omfattande samhällsdebatt om miljötilståndprocesserna, och en allmän uppfattning är att själva processen behöver bli effektivare, mer förutsägbar och snabbare. Ofta är otydliga och komplexa regelverk bidragande faktorer till att steg i processen drar ut på tiden. Därför behövs ett tydligt regelverk för artskydd, med tydliga avgränsningar, och tydlig ansvarsfördelning. Investeringar och samhällsbyggnadsprojekt måste på ett tydligt sätt kunna balanseras mot en hållbar utveckling och gällande miljölagstiftning och artskyddsregler.

Omfattningen och formen för utredningens redovisningsrapport

Att presentera en rapport om 1700 sidor där bara innehållsförteckningen upptar nästan 50 sidor får antas exkludera många relevanta läsare. Att kommunicera förslag avseende viktiga förändringar i lagstiftning som berör många företag i en så omfattande rapport som artskyddsutredningen utgör är respektlöst. Rapporten är med all säkerhet välskrivnen och heltäckande, men ingen fråga är så komplicerad att den inte går att beskriva på ett mer överblickbart och greppbart sätt.

SBMI anser att det är brist på respekt för skattebetalarnas och företags resurser, och kan tolkas som ett sätt att undvika remissynpunkter att remittera en rapport på 1700 sidor till 191 remissinstanser.

SBMI har valt att svara tydligt inriktat mot de delar av rapporten som likväl har mycket stor inverkan på bergmaterialindustrins verksamheter.

Implementera fågeldirektivet och livsmiljödirektivet separat!

Utredningen föreslår att förbuden i Fågeldirektivet 2009/147/EG och Livsmiljödirektivet 1992/43/EEG delas upp i separata regler.

- **SBMI tillstyrker förslaget om att fågeldirektivets och livsmiljödirektivets olika förbudsregler ska implementeras i separata regler.**
- **SBMI anser att ändringen av reglerna behöver genomföras så snabbt som möjligt**
- **SBMI anser att implementeringen i svensk lag vidare ska göras så lik direktivtexten som möjligt**

För SBMIs medlemmar är den felaktiga svenska implementeringen av EUs fågeldirektiv och EUs livsmiljödirektiv den viktigaste frågan som berörs i artskyddsutredningen.

I implementeringen av fågeldirektivet i svensk lagstiftning har Sverige infört strängare regler än EU avsett, och strängare regler än något annat land. Någon påvisad nytta av detta har såvitt känt inte redovisats. SBMI anser att de svenska artskyddsreglerna måste motsvara de EU-rättsliga reglerna på ett bättre sätt än vad de nuvarande svenska bestämmelserna gör.

Fågeldirektivet gäller för alla vilda fåglar. Den svenska regleringen om förbud i 4 § artskydds-förordningen gör ingen åtskillnad mellan de arter som omfattas av livsmiljödirektivet och de arter som omfattas av fågeldirektivet. SBMI anser att lagstiftaren snarast behöver åtgärda detta genom att omgående dela på direktivsbestämmelserna i den svenska implementeringen.

SBMI anser att när uppdelningen görs är det viktigt att det inte skapas nya oklarheter eller införs nya begränsningar som inte finns i EU-direktiven (vilket till viss del finns i utredningens förslag). EU-direktiven bör implementeras ordagrant och utan omskrivningar i separata bestämmelser.

I september 2021 meddelades domar i följande ärenden: M 13672-19 och M 13636-19. Båda målen gäller överklaganden från Trafikverket och avser åtgärder i Kungsbacka kommun. Det ena målet avser ett 12:6-samråd i samband anläggande av väg 940 Rösan-Forsbäck. Det andra målet gäller föreläggande att söka dispens från 4 § artskydds-förordningen avseende arterna mindre hackspett och gröngöling inför anläggande av samma väg.

Trafikverket (TRV) planerar att anlägga en ca 7 km lång bilväg på Onsalahalvön i Kungsbacka kommun. I och kring det planerade vägområdet finns områden med höga naturvärden som utgör livsmiljöer för flera skyddade arter, såväl fåglar som andra djur. TRV:s arbetsplan enligt väglagen har fastställts av regeringen. Efter att TRV kommit in med en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken har länsstyrelsen förelagt TRV att söka dispens från förbuden i 4 § artskydds-förordningen avseende gröngöling och mindre hackspett. TRV överklagade föreläggandet. TRV har även förelagts att vidta vissa åtgärder med syfte att skydda en rad andra arter som andra fåglar, fladdermöss samt grod- och kräldjur. Detta föreläggande har också överklagats av TRV.

När det gäller ”Skydda Skogen-målet” kommer MÖD fram till att 4 § artskydds-förordningen utformats i enlighet med de mer strikta förbud som återfinns i art- och habitatdirektivet (dvs. livsmiljödirektivet), utan att göra någon skillnad på fåglar och andra skyddade arter samt på olika fågelarter i populationsnivå. Det noteras i domen att Artskyddsutredningen tillsatts i maj 2020 samt att utredningen har i juni 2021 lämnat betänkandet SOU 2021:51 där det föreslås bl.a. att artikel 5 i fågeldirektivet och artikel 12 i art- och habitatdirektivet (de olika förbudreglerna) genomförs med nya bestämmelser i 8 kap. miljöbalken som nära ansluter till respektive direktivs ordalydelse. Detta resonemang är detsamma i båda domarna.

Ett utfall där *alla* arter ska skyddas – och detta på samma sätt – vid *alla* infrastrukturbyggen innebär mycket stora samhällskostnader, med därtill mycket tveksam nytta för artskyddet. I praktiken omöjliggörs många vägbyggen och andra exploateringar med denna bedömning.

EU-domstolen har i princip underkänt svensk praxis i skogsavverkningsärenden. Detta kan utifrån MÖD:s avgöranden från september tolkas som att man inte får påverka några fåglar alls, och då går det ju egentligen inte att göra någonting, eftersom fåglar finns nästan överallt. Vid tillståndsprövningar av våra medlemmars verksamheter är det i princip omöjligt eller vart fall synnerligen svårt att få dispens från artskyddsförordningen. Dessutom råder stark presumtion att kostsamma kompensationsåtgärder vid denna dispensgivning alltid skall utgå.

Mot denna bakgrund ser SBMI ett stort behov av att denna nya separata implementering av fågeldirektivet och livsmiljödirektivet ska brytas ut och handläggas separat från utredningens övriga förslag för att möjliggöra skyndsamma åtgärder. Annars stannar samhällsbyggandet.

Livsmiljöunderlag

Utredningen föreslår att länsstyrelserna ska ta fram så kallade livsmiljöunderlag för att förvalta och planera kommande begränsningar och skydd. Utredningen föreslår att livsmiljöunderlaget ska tvingande ingå som beslutsunderlag i prövningar. Underlaget föreslås tas fram länsvis och uppdateras vart 5:e år med start 2027.

SBMI konstaterar att vilken effekt detta kommer att få i praktiken är helt beroende av hur livsmiljöunderlaget tillämpas. Det kan vid en första anblick te sig som en god idé att sammanställa information om arter och naturvärden i ett och samma underlag som täcker en hel region. Det kan möjligen underlätta för verksamhetsutövare om det skulle bli lättare att snabbt få en överblick över sådant material.

SBMI ser flera anledningar att känna oro inför hur tillämpningen av detta sk. livsmiljöunderlag skulle kunna genomföras. Dels för att ett fastställt livsmiljöunderlag inte är möjligt att överklaga ens om det är tydligt att underlaget inte är korrekt bedömt för ett område. Och dels för att SBMI har tydliga erfarenheter av att ärenden handläggs/bedöms olika mellan de olika prövningsmyndigheterna. Det är därför troligt att även livsmiljöunderlagen kommer att skilja sig åt mellan de olika länsstyrelserna. SBMI ser en risk att det skulle bli mycket svårt att bedriva verksamhet inom vissa länsstyrelserns områden. SBMI kan heller inte se förslaget eller syftet med livsmiljöunderlaget utifrån den aktuella utredningens uppdrag. Eftersom livsmiljöunderlagen ska täcka så stora områden är det även tveksamt om underlaget skulle bli mer än väldigt översiktligt, dvs. få en mycket begränsad användbarhet

- **SBMI avstyrker förslaget om att införa ett livsmiljöunderlag som ska tvingande ingå som beslutsunderlag i prövningar**

Möjlighet att utfärda föreskrifter som bryter igenom miljötillstånd

Utredningen föreslår en ny reglering om att regeringen ges bemyndigande att utfärda föreskrifter som ska gälla för vissa verksamhets- eller åtgärdstyper i syfte att genomföra fridlysningsreglerna i 8 kap. miljöbalken. Sådan reglering avses bryta ett tillstånds rättskraft.

- **SBMI avstyrker förslaget om att ge regeringen möjlighet att utfärda föreskrifter som bryter igenom ett tillstånds rättskraft.**

SBMI anser att detta riskerar att skapa en betydande rättsosäkerhet genom att föreskrifter nu föreslås kunna bryta rättskraften hos lagakraftvunna tillstånd. Denna del har inte konsekvensutretts i tillräcklig utsträckning. Regeringen föreslås kunna utfärda generella föreskrifter för vissa verksamheter, som gör att tidigare tillståndsgivna åtgärder kan bli otillåtna. SBMI anser att denna form av retroaktiv lagstiftning är ett hot mot såväl rättsäkerheten som förutsebarheten.

Mot bakgrund av att utredningens omfattning på uppemot 1700 sidor är det anmärkningsvärt att hela bakgrundsbeskrivningen av de förslag på ändringar gällande tillstånds rättskraft fått ett mycket begränsat utrymme i utredningen. SBMI ställer sig frågande till utredningens strategi att närmast i förbifarten nämna förslag på lagändringar som kan få långtgående konsekvenser för alla verksamhetsutövare som innehar ett gällande miljöbalktillstånd.

Företagen behöver tydliga, långsiktiga och förutsebara regler att förhålla sig till för att kunna utvecklas. Förslaget riskerar att leda till minskad investeringsvilja hos verksamhetsutövare och kreditgivare. Den föreslagna ändringen riskerar också att minska intresset för externa aktörer att investera i svenska fastigheter och företag, och den riskerar att ytterligare höja tröskeln för nyetablering.

/

SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri
genom Mårten Sohlman, vd, marten.sohlman@sbmi.se